

Nr 427.

Av herr **Bärg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 334, angående partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m.

Vid studiet av kungl. propositionen nr 334 angående partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m. har det frapperat mig, att man vid beräkningen av lönefyllnaden för häradshövdingen i Oppunda och Villåttinge härads domsaga tagit hänsyn jämväl till sådana kostnader, som för- anletts därav att häradshövdingen tillåtits bo utanför domsagan, i Nyköping. Hade häradshövdingen i stället bott inom domsagan i Katrineholm, där domsagans största tingslags tingsställe är beläget, skulle han undgått såväl den uppgivna kanslikostnaden 1,100 kr. — då kanslilokal borde kunnat upplåtas i tingshuset i Katrineholm — som ock den väsentligaste delen av resekostnaden 1,500 kr., vilka båda belopp det synes vara ganska orimligt att staten skall betala, då något allmänt intresse icke kräver, att häradshövdingen bor i Nyköping. Möjligen skulle också kostnaderna för skrivbiträden i Katrineholm kunnat ställa sig billigare än det i jämförelse med andra ungefär lika arbetstyngda domsagor påfallande höga beloppet 8,000 kr., så att en icke oväsentlig del av den nu föreslagna lönefyllnaden 4,700 kr. kunnat besparas statsverket. Att det för domsagan, i varje fall Oppunda tingslag och i all synnerhet Katrineholms stad, skulle vara en stor fördel, om häradshövdingen bodde i Katrineholm, ligger i öppen dag. Jag behöver blott peka på vinsten av att domsagans kansli skulle bli dagligen tillgängligt å tingslagets mest centrala ort samt därav, att ett större antal rättegångstillfällen skulle kunna beredas orten, när häradshövdingen ej behöfde göra långa resor för varje ting. Icke minst den sistnämnda förmånen komme givetvis för en i så hastig utveckling stadd stad som Katrineholm att ha den allra största betydelse. Samma gäller även för de närliggande stadslignande samhällena Vingåker och Valla. Det synes på

grund av vad nu anförts böra tagas under övervägande, huruvida icke såsom ett villkor för åtnjutande av de i den k. propositionen föreslagna betydande löneförbättringarna bör stadgas, att *häradshövding skall vara skyldig att hålla kansli å den ort Kungl. Maj:t med hänsyn till domsagans intresse finner skäligt föreskriva.*

De nyssnämnda dryga kostnaderna för Oppunda och Villåttinge härads domsagas förvaltning (efter tillägg av 800 kr. för skrivmaterialier och 800 kr. i bidrag till andre notariens avlöning, uppgående till sammanlagt 12,200 kronor) tyda icke på, att det nuvarande systemet för förvaltningskostnadernas täckande, enligt vilket det överlåtits åt häradshövdingarna att mot uppbärande av de s. k. sportlerna själva liksom på entreprenad bära dessa kostnader, är ändamålsenligare, än om staten direkt bekostade kansliförvaltningen och avlönade häradshövdingarna med fixa löner. Jag skall här icke ingå på de många erkänt stora olägenheter, som äro förenade med sportelsystemet, utan endast framhålla, att, fastän i Oppunda och Villåttinge domsaga utgå icke mindre än 8,000 kronor årligen till avlöning av skrivbiträden, sportelsystemet leder till, att innehavarna av dessa befattningar icke kunna få den tryggade ställning, som statsanställda skrivbiträden åtnjuta, utan måste förbliva häradshövdingarnas enskilda tjänare. Fastän jag inser, att, såsom det säges å sid. 16 i propositionen, en löneförbättring för häradshövdingarna icke kan anstå i avbidan på en utredning av den omfattning, som skulle erfordras för *sportelsystemets afskaffande*, är jag av den uppfattning, att *en dylik utredning efter den provisoriska löneförbättringens beviljande omedelbart bör igångsättas för att kunna föreläggas riksdagen före utgången av den å sid. 19 i propositionen omtalade perioden för den nu föreslagna provisoriska löneregleringen eller senast år 1922.*

Propositionen innehåller vidare ett förslag, som synes kunna bliva av prejudicerande betydelse för Oppunda och Villåttinge domsaga, nämligen i fråga om delning av *Gästriklands och Västerbottens södra domsagor*. Sistnämnda domsaga med 52,625 invånare hade enligt den senast utdelade rättsstatistiken år 1913 en arbetsbörda av 140 tvistemål, 232 brottmål och 2,559 ärenden. Oppunda och Villåttinge domsaga hade med sina 54,040 invånare samma år 148 tvistemål, 403 brottmål och 2,254 ärenden. Bifalles nu delningen av Västerbottens södra domsaga, kommer häri uppenbarligen att ligga ett prejudikat för att, när framdeles häradshövdingtjänsten blir ledig i domsagor med lika stor arbetsbörda, jämväl dessa då böra delas. Vad Oppunda och Villåttinge domsaga beträffar, skulle jag anse

detta för mycket olämpligt. Först och främst tror jag, att man i en domsaga av denna storlek har större utsikt att få en dugande häradshövding, än om domsagan vore delad i två, vardera om cirka 25,000 invånare, detta både med hänsyn till det större intresset för en skicklig jurist av en mera omfattande arbetsuppgift och med hänsyn till den högre lön, som är och även efter sportelsystemets eventuella avskaffande bör vara förenad med en större domsaga. Men vidare kan arbetet ordnas på ett billigare och mera praktiskt sätt, om domsagorna icke göras för små. Skillnaden mellan statsverkets utgifter för avlönande av häradshövding med erforderliga biträden i Gästriklands samt Västerbottens södra domsagor odelade och delade skulle efter de i propositionen föreslagna lönebeloppen jämte dyrtidstillägg uppgå till sammanlagt omkring 42,000 kronor. Slutligen må framhållas, att önskemålet om tätare tingssammanträden i Katrineholm bättre kan tillgodoses om en i Katrineholm bosatt häradshövding erhåller en biträdande domare, än om arbetet fördelas på flera häradshövdingar med var sin domsaga. Förslaget om delning av domsagor har avstyrkts såväl av de s. k. häradshövdingavlöningsakkunniga — vilka utgjordes av tre häradshövdingar och en medlem av statsutskottet — som av processkommissionen, vilka båda hänvisat till den ändmålsenligare anordningen att vid sidan om häradshövdingen i de mest arbetstyngda domsagorna tillsätta biträdande domare. Då denna anordning föreslagits i den kungl. propositionen beträffande åtta av landets största domsagor och sålunda uppenbarligen kan tillämpas jämväl i Gästriklands och Västerbottens södra domsagor, anser jag, att *förslaget om dessa domsagors delning bör av riksdagen afslås.*

På grund av vad nu anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville vid beviljandet av den föreslagna löneförbättringen för häradshövdingarna eller vid anslaget till domsagornas förvaltning knyta det villkor, att häradshövding skall vara skyldig att hålla kansli å den ort Kungl. Maj:t med hänsyn till domsagans intresse finner skäligt föreskriva;

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för domare samt senast vid 1922 års riksdag framlägga det förslag, var till utredningen kan föranleda;

samt att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts begäran om anslag för möjliggörande av Gästriklands och Västerbottens södra domsagors delning.

Stockholm den 8 april 1920.

A. J. Bärq.

I motionens syfte instämma:

Anders Anderson

i Råstock.

Algot Jungnell.

W. Bäckström.

G. Nic. Torgén.

E. Åkerlund.

Axel Pehrsson

i Bramstorp.

Emil Molin

i Dombäcksmark.

Alfr. Werner.

O. W. Lövgren.

Gustaf Olsson

i Ramsta.